

Småkommuner mot droger – Film for real

Handledningsmaterial

Målgrupp högstadieläver och gymnasieläver

Om Småkommuner mot droger – Film for real

Var tjugonde elev i årskurs 9 och var femte elev i årskurs 2 på gymnasiet i Skåne har använt cannabis enligt enkäten Folkhälsa barn och unga 2012. Tillgängligheten och attityderna identifieras som de huvudsakliga orsakerna till den ökande droganvändningen.

Småkommuner mot droger- ett samverkansprojekt mellan kommunerna Ystad, Simrishamn och Staffanstorp delfinansierades av Region Skåne och lanserades under våren 2014 till högstadieungdomar i de tre kommunerna.

Projektets syfte var att: ”högstadieelever i de tre kommunerna ska ta del av information kring droger som de själva sökt upp eller får via jämnåriga och därigenom reflektera över sina attityder till droger så att de aktivt och av egen vilja bestämmer sig för att avstå från droger”.

I projektet har en grupp ungdomar deltagit i åldern 16-24 år som kallats för Bridgeteamet. De har tagit ställning mot narkotika och varit med i projektet för att påverka ungdomars attityder och inställningar till droger. Bridgeteamet har varit ansiktet utåt för projektet och har varit delaktiga i olika aktiviteter under projektets gång.

Film For real är metoden som har använts i projektet och målet har varit att ungdomar med stöd av vuxna skulle producera en informationsfilm om drogproblematiken för målgruppen ungdomar i varje kommun. Till sin hjälp hade de professionella filmteam och skådespelare. Men det var inte filmen som var det viktiga, utan resan dit. Genom hela filmproduktionsprocessen engagerades unga på skolor i medverkande kommuner på ett helt nytt och innovativt sätt.

Högstadieskolorna i medverkande kommuner genomförde:

1. Synopsis/manustävling
2. Filmmusiktävling
3. Auditions till ungdomsroller i filmerna
4. Filmteamstävling

Villkoret och kravet för att eleverna skulle få vara med i Film For Real's alla tävlingsmoment var att alla ungdomar själva skulle söka upp och inhämta grundläggande fakta och relevanta kunskaper om droger samt redovisa dessa inför sin klass enligt elevernas researcharbete som beskrivs nedan och i en lärarmanual. Därigenom lär eleverna av varandra och information kring droger upprepas inom olika ämnen och med olika vinklingar. Ungas engagemang i en filmproduktion leder förhoppningsvis till attitydförändringar till framför allt

cannabis där budskapet har varit att ta hand om sin kropp, hjärna och hälsa snarare än att propagera ett förbud.

I läroplanen finns beskrivna mål inom respektive ämnesområde för en ANDT-undervisning. Film For Real är en metod framtagen för att underlätta för lärarna att uppnå målen inte bara inom sitt undervisningsämne, utan också för att eleverna ska ha en chans att fullfölja sin studietid. Ett regelbundet cannabisbruk sänker betygen och bidrar till avhopp från skolan. En lärarmanual är framtagen som dels kopplar projektet och metoden till varje relevant mål i Läroplanen, dels beskriver elevernas research och redovisningsarbete och dels innehåller en argumentationsguide för att kunna bemöta de argument som finns för att röka cannabis. Metoden är preventiv och kan användas i olika teman och med olika verktyg och uttrycksmedel framöver.

Av unga, med unga, för unga – "Peer Learning"

Film For Real med elevernas researcharbete och olika tävlingsmoment utgjorde projektets grundstruktur och operativa arbete. Metoderna Peer Learning och Experimental Learning motiverar i första hand metoden Film For Real, men har även varit mycket användbara i upplägget av ungdomarnas kunskapssökning, deras redovisningar, och lärarnas handledning.

Grundtanken med Peer Learning är att eleverna på ett såväl strukturerat som flexibelt sätt stimuleras till att utnyttja varandra som resurser för att utveckla kompetens inom såväl teoretisk som verksamhetsinriktad och praktisk utbildning. Nyckelord i Peer Learning är samverkan, stöd, reflektion, kritiskt tänkande och feedback. För mer information om metoden se lärarmanualen.

Elevernas Researcharbete

Elevernas researcharbete var det moment som särskilde Film For Real metoden från tidigare informationsinsatser om droger. För deltagande skolor i kommunerna har detta inneburit att det drogförebyggande arbetet kunde integreras i ett flertal olika skolämnena.

Ämnesintegrationen gjorde att undervisningen blev mer relevant för ungdomars egna tankar och erfarenheter och kom därmed bort från den traditionella preparatkunskapen som till och med kan vara kontraproduktiv för en del unga. De ämnen som har varit aktuella för eleverna researcharbete var främst biologi, svenska, musik och de samhällsvetenskapliga ämnena. Nedan följer en sammanfattning om researcharbetet och ämnesintegreringen samt kopplingen till Läroplanen för de olika ämnena och hur vi har arbetat med dem i projektet. Mer utförlig information finns i lärarmanualen (på projektets hemsida).

Biologi

I samband med att eleverna läste om människokroppen kunde läraren ta upp hur droger påverkar signalsystemet och kroppens naturliga sätt att uppleva glädje. Inom ramen för

biologi fanns även en rad argument för cannabis på legaliseringssajter som kunde faktagranskas.

Utdrag ur kursplanen för biologi

Syfte: Genom undervisningen i ämnet biologi ska eleverna ges förutsättningar att utveckla förmågan att använda kunskaper i biologi för att granska information, kommunicera och ta ställning i frågor som rör hälsa, naturbruk och ekologisk hållbarhet.

Centralt innehåll i åk 7-9:

- Aktuella samhällsfrågor som rör biologi.
- Hur den fysiska och psykiska hälsan påverkas av sömn, kost, motion, sociala relationer och beroendeframkallande medel.
- Källkritisk granskning av information och argument som eleven möter i olika källor och samhällsdiskussioner med koppling till biologi.

Historia

Historiskt har eleverna exempelvis kunnat titta på utvecklingen av alkoholkonsumtionen i Sverige under 1800-talets första hälft och de olika insatser som samhället satte in för att komma till rätta med problemet. Kunskapen har kunnat ge eleverna förståelse för den restriktiva alkoholpolicy och nolltolerans kring droger som Sverige har.

Utdrag ur kursplanen för historia

Syfte: Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att tillägna sig en historisk referensram och en fördjupad förståelse för nutiden.

Centralt innehåll i åk 7-9:

- Vad historiska källor kan berätta om människors och gruppers strävan att påverka och förbättra sina egna och andras levnadsvillkor.
- Framväxten av det svenska välfärdssamhället.
- Den europeiska dominansen, imperialism och kolonialism.

Geografi

Vid undersökning av drogers väg från odling till konsument kunde elever hitta kopplingar till allt från ekonomisk makt och storpolitik till miljöfrågor, solidaritet, etik och mänskliga rättigheter.

Utdrag ur kursplanen för geografi

Syfte: Genom undervisningen i ämnet geografi gavs eleverna förutsättningar att utveckla sin förmåga att; utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen. Värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling.

Centralt innehåll i åk 7-9:

- Var olika varor och tjänster produceras och konsumeras, samt hur varor transporteras.
- Förekomst av och orsaker till fattigdom och ohälsa i olika delar av världen.
- Samband mellan fattigdom, ohälsa och faktorer som befolkningstäthet, klimat och naturresurser.

Musik

I projektets tredje tävling om filmmusik blev musik som ämne involverat i allra högsta grad. Det finns många exempel på låtar som handlar om allt ifrån abstinens till antidrogbudskap.

Utdrag ur kursplanen för musik

Syfte: Genom undervisningen i ämnet musik har eleverna getts förutsättningar att utveckla sin förmåga att analysera och samtala om musikens uttryck i olika sociala, kulturella och historiska sammanhang.

Centralt innehåll i åk 7-9:

- Ljudets och musikens fysiska, tanke- och känslomässiga påverkan på människan.
- Musikens funktion för att markera identitet och grupp tillhörighet i olika kulturer med fokus på etnicitet och kön.

Samhällskunskap

Det finns många reportage om ungdomar som av godtrogenhet eller brist på kunskap om lagstiftningen har åkt fast för olika drogrelaterade brott i Sverige och utomlands. Eleverna kunde undersöka olika straffpåföljder för drogrelaterade brott för att skapa förståelse för de lagar som rör smuggling av droger, lagning och annan hantering av illegala droger. De kunde även undersöka samhällskostnaderna för droger eller den ökande socioekonomiska ojämlikheten och dess kopplingar till missbruk, både i Sverige och internationellt.

Utdrag ur kursplanen för samhällskunskap

Syfte: Genom undervisningen i ämnet samhällskunskap gavs eleverna förutsättningar att utveckla sin förmåga att; analysera och kritiskt granska lokala, nationella och globala samhällsfrågor ur olika perspektiv, uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv. Eleverna kunde också söka information om samhället från medier, internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet.

Centralt innehåll i åk 7-9:

- Ungdomars identitet, livsstilar och välbefinnande och hur dessa påverkas, till exempel av socioekonomisk bakgrund, kön och sexuell läggning.
- Mediernas roll som informationsspridare, opinionsbildare, underhållare och granskare av samhällets maktstrukturer.
- Rättssystemet i Sverige och principer för rättsäkerhet. Hur normuppfattning och lagstiftning påverkar varandra. Kriminalitet, våld och organiserad brottslighet.

- Hur länders och regioners ekonomier hänger samman och hur olika regioners ekonomier förändras i en globaliserad värld.

Svenska

Inom ämnet svenska fanns en mängd olika vinklingar på elevernas research. Eleverna har kunnat använda sig av litteratur i sin research.

Utdrag ur kursplanen för svenska

Syfte: Genom undervisningen har eleverna getts möjlighet att utveckla kunskaper om hur man formulerar egna åsikter och tankar i olika slags texter och genom skilda medier. Genom undervisningen i ämnet svenska har eleverna getts förutsättningar att utveckla förmågan att läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.

Centralt innehåll i åk 7-9:

- Skönlitteratur som belyser människors villkor, identitets- och livsfrågor.
- Beskrivande, förklarande, utredande, instruerande och argumenterande texter.
- Informationssökning på bibliotek och internet, i böcker och massmedier, samt genom intervjuer.
- Hur man sovrar i en stor informationsmängd och prövar källors tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

Elevernas redovisning

Eleverna kunde välja om de ville arbeta i grupp eller enskilt. På elevernas hemsida fanns det tips på hur redovisningarna av researchen kunde genomföras både på traditionella sätt samt på nya och kanske lite mer spännande redovisningsformer,

Läraren och eleverna planerade upplägget tillsammans.

Traditionella redovisningsformer

- Muntlig presentation av researchen, t.ex. med hjälp av en Powerpoint- presentation eller med en väggplansch eller liknande.
- Små häften, väggtidningar, planscher, eller en utställning baserad på researchen om droger.
- Filma den muntliga redovisning så man som elev och klasskamrat kan titta, höra och lära av sig själva!

Tips på övriga redovisningsformer

- Heta Stolen
- Fyra hörn
- Post-it övning
- Scenariospel

Filmerna

Eleverna har under högstadietiden varit engagerade och arbetat sig igenom filmproduktionsprocessen med synopsis/ manus, audition, filmmusik och filmteamsarbete där slutprodukten blev en spelfilm om unga och droger. Men det viktigaste har inte varit filmerna, utan resan dit!

Filmerna spelades in under våren 2015 och heter; "Trots all jävla skit-oskiljaktiga" och "typ alla sa... det är fucking ofarligt"

"Trots all jävla skit-oskiljaktiga" är en 30 minuter lång spelfilm som skildrar två fall, Claudia och Bella och Lucas.

- Fallet Claudia och Bella lyfter teman som: vänskap, grupptryck, kärlek, droger, föräldraskap etc.
- Fallet som skildrar Lucas lyfter teman som; Familjesituationer, skilsmässor, familjebråk, missbruk hos vuxen, ungdomar som dämpar sin ångest med droger, syskonskap, vänskap etc.

"typ alla sa... det är fucking ofarligt" är en 15 minuters film som handlar om Anton och hans kompisgäng.

- I filmen lyfts teman som vänskap, grupptryck, föräldraskap, droger, akutsituation, sorg, död etc.

Informationsfilm

Under hösten 2015 spelades det också in en informationsfilm av ungdomar som beskriver projektet och metoden. Informationsfilmen följer med filmerna och finns på samlade på DVD/USB.

Att tänka på;

Före filmvisning

- Pedagog/ansvarig vuxen bör själv se filmen innan den visas för eleverna för att förbereda sig på vilka känslor, tankar och frågeställningar som kan tänkas uppstå under eller efter filmvisningen.
- Kollegor bör se filmen för att diskutera den i arbetslaget och föra diskussion i arbetsgruppen kring tidigt upptäckt, mobbing, kränkningar, grupptryck, utanförskap, missbruk etc.
- Filmen kan användas i ANDT-arbetet i skolorna.
- Pedagog/ansvarig vuxen bör informera kuratorer, socionom på skolan med flera om när och i vilken klass filmerna ska visas så att de kan finnas i beredskap om det skulle behövas.
- Det är viktigt att pedagog/ansvarig vuxen är uppmärksamma på om det finns elever i klassen med missbruk i hemmet eller egen erfarenhet av droger innan filmvisning och har en plan för hur det ska hanteras.

- Innan filmvisningen för elever bör vårdnadshavare ha fått se filmen på föräldramöte eller anordnade föräldravisningar för att ungdomen ska kunna diskutera filmerna hemma.

Under filmvisningen

- Pedagog/ansvarig vuxen ska finnas med i klassrummet under hela filmvisningen
- Pedagog/ansvarig vuxen bör ha tänkt över om det behöver finnas någon annan vuxen med under filmvisningen.

Efter filmvisningen

- Arbeta i klassen utifrån olika frågeställningar som kommer fram under diskussioner, dela gärna in eleverna i mindre grupper
- Sök fakta kring vilken drogpolicy och handlingsplan det finns på skolan och i kommunen
- Diskutera vart man vänder sig om man som ungdom eller vuxen behöver stöd och hjälp
- Arbeta med olika Case
- Diskutera 8 myter om cannabis
- Se informationstrailern för att få en bild av hela projektet

Tips på olika övningar finns i materialet "att arbeta med alkohol och narkotika i klassrummet" Maria Asklund, Kristianstad kommun. Där finns övningar som majoritetsmissförståndet, heta stolen, fyra hörn, post it, scenariospel etc.

Tips på frågeställningar från Case Claudia och Bella, Case Lucas, Case Anton

Claudia och Bella

Teman: vänskap, gruppträck, kärlek, droger, föräldraskap etc.

- Claudia kom snabbt in i gänget pga. Tobbe- är han gängledare?
- Vad gör man som kompis i den situationen?
- Gjorde hon rätt som tjallade?
- Vad förlorar Claudia?
- Vad hade hänt om hon inte tjallat?
- Är det modigt att tjalla?
- Skulle man som kompis våga gå hem till en förälder och berätta situationen?
- Vad händer dagtid med det coola gänget?
- Missbrukar de droger på vardagar eller bara på helgerna? Är det farligt att "bara" röka på på helgerna? Hur påverkas den unga tonårshjärnan?
- Mycket känslor kring teckningen- hur tänker ni?
- Claudia bryter löftet till Bella, hur skulle du reagera på det?
- Bella bryter också löftet och går tillbaka till Tobbe- hur känns det?
- Vad har de vuxna för ansvar?

Case Lucas

Teman: Familjesituationer, skilsmässor, familjebråk, missbruk hos vuxen, ungdomar som dämpar sin ångest med droger, syskonskap, vänskap etc.

- Vad kan man göra som ungdom för att slippa ha en sådan familjesituation?
- Vilken hjälp kan man få som ungdom/vuxen/familj?
(Socialtjänsten, kurator på skolan, BUP)
- Vad kan man göra själv som ungdom?
- Vad kan man göra istället när man mår dåligt och har ångest?

- Varför dyker skummisen upp? Vad vill han? Vad har han för position?
- Hur långt in i missbruket är Lucas? Skulder, säljer?
- I filmen röker ungdomarna på i skolan, är det vanligt? Möjligt?
- Är ungdomar bra på att dölja?
- Lucas beskriver sin upplevelse av drogen- ny level-obehag. Men han röker på igen- varför?
- Varför pressar kompisarna honom till att röka?
- Är Lucas en förebild för kompisarna? Gängledare? Vilka olika roller har de i sitt gäng?
- Hur ser grupptricket ut?
- Kompisarna håller varandra bakom ryggen- ingen tjallar. Varför?

- Lucas känner sig värdelös men det går att komma tillbaka- och bli älskad
- Han känner skam/skuld, Blir Lucas lättad över att bli påkommen?
- Storebror Teo är en förebild, men var finns mamman? Medberoende? Har hon stuckit?
- Hur kommer hans bror hantera situationen?
- Det genomförs hundsök på skolan. Hur ser det ut med hundsök på vår skola?
- Vad händer i slutet? Polis-förhör-konsekvenser
- Hur skulle det vara om Lucas blev utledd av polisen genom korridoren i skolan?
- Vad har skolan för policy-handlingsplan?

Anton

Teman: vänskap, grupptrick, föräldraskap, droger, akutsituation, sorg, död etc.

- Anton är en helt vanlig kille, med normala familjeförhållanden, det kan alltså hända vem som helst?
- Hur vanligt är det med dataspel?
- Skolan upptäckte dyslexi sent, hur vanligt är dyslexi?

- Hur skulle föräldrarna kunnat agera annorlunda? Utegångsförbud, ta telefonen.
- Föräldrarnas dilemma- hur mycket ska de stå på sig? Vad innebär magkänslan?
- Vad skulle de mer kunna göra?
- Hjälpplinj
- har Anton eget ansvar?
- Kan de kontakta gängets föräldrar? Vet de vem de är?

- Det finns en situation där kompisarna lämnar Anton och hans kompis, vad är det för kompisar? Varför sticker de? Hur har de det hemma?
- Det sitter ungdomar och tittar på- är det vanligt? – sticka, -titta på- filma/fota
- Är Anton gängledare?
- Gruppträck - va inte sån mes? Vad innebär att vara mes?
- Hur är kompisarna?
- Han tog två bloss Spice och dog- är det möjligt?

8 myter om cannabis

I lärarmanualen finns utdrag ur häftet "8 myter om cannabis" som är skriven av Pelle Olsson. I den finns flera förklaringar till argument om cannabis som man kan möta i arbetet med ungdomar. För att få en uppfattning om vad häftet handlar om finns nedan några korta exempel på argument.

- "Cannabis är en lätt drog"
Svar: Cannabis är narkotika precis som till exempel heroin, kokain och amfetamin. Begreppen lätt eller tung narkotika är missledande eftersom alla droger har olika skadebilder.
- "Alkohol är farligare".
Svar: Det går inte att jämföra farligheten mellan två så olika droger. Alkohol är kanske mer ohälsosamt än cannabis när det gäller fysiska skador. I flera andra avseenden är cannabis en värre drog. Alkoholens skadeverkningar är i vilket fall inget argument för att cannabis ska legaliseras.
- "Cannabis är ett läkemedel".
Svar: Cannabis för rökning är inget läkemedel och även om det vore det är det inget argument att det ska tillåtas för andra syften. Jämför med annan narkotika, till exempel morfin som är en mycket användbar medicin. Som rusmedel är morfin förbjudet.

Uppföljning

- Gör en uppföljning med eleverna en till två månader efter filmvisning och diskutera de tankar och frågor som har väckts sedan filmvisningen.

Metodutveckling av Film for real

Metoden Film for real är en preventiv metod som kan användas i grundskolan och gymnasieskolan för olika teman och anpassas efter önskemål och befintliga resurser i skolan. För att använda metoden Film for real kan man utgå från följande steg:

1. Viket tema finns det behov av att arbeta med i skolan?
Exempelvis; mobbing, utanförskap och spelberoende.
2. Vilken målgrupp ska temat rikta sig till?
Exempel; en årskurs.
3. Vilket mål ska uppnås – vilken etisk form ska användas?
Exempel; Musikal, teater eller filmklipp på Ipad
4. Hur ska arbetet med research och redovisning ämnesintegreras så att målen i läroplanen uppnås?
Exempel; hur kan man arbeta med mobbing under svenskundervisningen, biologin, samhällskunskapen?
5. Under hur lång tid ska arbetet med temat pågå?
Exempel; mellan 6 mån- 1 år.
6. Resan under temaarbetet är viktigast!
7. Hur kan metoden Ung-ung användas?
Exempel; en ung inspiratör kan vara med under temastaren i aulan.

Exempel:

En högstadieskola vill arbeta med temat mobbing. De bestämmer sig för att målgruppen ska vara årskurs 8 och att målet ska vara en musikal som ska spelas upp på avslutningsdagen i årskurs 8. Planeringen som görs är att lärarlaget i årskurs 8 ser över alla ämnen och funderar i vilka olika ämnen under hösten och våren som man kan arbeta med temat och uppnå målen i läroplanen. Eleverna gör research och redovisar i klasserna eftersom man vill få spridningen till alla elever i årskurs 8. Om man vill kan man utveckla deltävlingar, manus, musik och roller, för att till slut skapa en musikal. För att använda sig av metoden ung-ung kan man bjuda in ungdomar från något teatersällskap som inleder temat och som återkommer under resans gång.

Länkar

Ungdomsmottagningens hemsida

BRÅ

Folkhälsomyndigheten

Polisens

hemsida

Region Skånes hemsida

Föräldraföreningen mot narkotika

CAN

Drugnews

Droger och dilemma UR

Narkotikafri Skola

Rådgivningsbyrån i Lund

Hassela helpline

ECAD

För mer information om projektet

www.ystad.se eller direkt på

<http://ystad.se/social-omsorg/barn-ungdom-och-familj/forebyggande-/smakommuner-mot-droger/>

www.simrishamn.se

www.staffanstorp.se

Vart kan jag vända mig om jag/ eller någon anhörig behöver hjälp

Socialtjänsten i hemkommunen

FMN, Föräldraföreningen mot narkotika 040- 14 05 95, malmo@fmn.nu

Ystad kommun, Social Omsorg, Rådgivningsbyrån 0411-577 377